

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

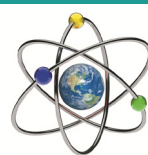
№10
2025

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 612 sahifa,
3-oktyabr, 2025-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F.O. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalar tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F.O. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – doctor of philosophy (PhD) in psychology

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

The Use of Innovative Pedagogical Technologies in the Development of Critical Thinking	16
<i>Gulnar Atakhanova Orinbaevna</i>	
Current Aspects of Designing and Implementing Extracurricular Educational Activities at the Primary General Education Level.....	20
<i>Amankosova Dinara Gabitovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tizimida tarbiyachi shaxsiyati va kasbiy mahorati shakllanishining nazariy asoslari....	24
<i>Axmadaliyeva Moxlaroy To'xtapolatovna</i>	
Pedagogical Model and Stages of Teaching Subjects Through a Project-Based Approach	28
<i>Bannayev Qosimjon</i>	
Lotin tili va zamonaviy tibbiy terminologiya: tarixi, vazifasi va amaliy ahamiyati	31
<i>Eshmurodova Shirin Oybekovna</i>	
Motor alaliyaning nonutqiy simptomatikasi	34
<i>Isayeva Mushtariy Alisher qizi</i>	
Talabalar etnomadaniy kompetentligini rivojlantirishning pedagogik-psixologik omillari	38
<i>Isomiddinov Asliddin Baxriddin o'g'li</i>	
Texnologiya darslarida o'quvchilarning texnik savodxonligini robototexnika elementlari asosida rivojlantirish.....	41
<i>Jabborova Umida</i>	
Fizika fanini mutaxassislik fanlari integratsiyasi asosida o'qitishda bo'lajak muhandislarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslari	45
<i>Xayrullayev Asliddin Isatullayevich</i>	
Talaba tomonidan mutaxassislik tilini o'zlashtirishda monologik nutqni o'rgatishning samarali usullari masalasi haqida.....	51
<i>Karimov N. M.</i>	
Zamonaviy pedagog kadrlar tayyorlashda kasbiy motiv va motivatsiyaning o'rni	54
<i>Melikova Einora Shuxratovna</i>	
Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarini tayyorlashda pragmatik kompetensiyaning roli.....	58
<i>Mustafayeva Nilufar Ulashovna</i>	
O'quvchilarda iqtisodiy tafakkurni rivojlantirishning pedagogik strategiyalari	62
<i>Nishonova Dilafuz</i>	
Computer-Based Formative Assessment: Advantages and Challenges in Teaching English to High School Students	66
<i>Obidjonova Shokhista Bakhtiyorovna</i>	
Metata'lim texnologiyalari asosida bo'lajak maktabgacha ta'lim mutaxassislarini tayyorlash tizimini takomillashtirish.....	70
<i>O'rolboyeva Durdona Sayfiddin qizi</i>	
Sun'iy intellekt asosidagi darslarning an'anaviy darslarga nisbatan samaradorligini qiyosiy tahlil qilish.....	73
<i>Rasulev Bobirjan Atxamovich</i>	
Pedagogik faoliyatda pedagogning kasbiy taraqqiyoti motivatsiyasining psixologik xususiyatlari	78
<i>Rustamova Surayyo Shaxobiddinovna</i>	
Innovatsion kompetentlik tushunchasi va uning ilmiy-pedagogik asoslari.....	84
<i>Soliyev Eliyor Ravshan o'g'li</i>	
Nutqida nuqsoni bo'lgan bolalar eshituv idrokini o'yinlar yordamida rivojlantirishning samarali usullari	88
<i>Xalilova Shahnoza</i>	
Zamonaviy ta'limda kommunikativ kompetensiyaning o'rni va ahamiyati.....	92
<i>Yaqubova Nigoraxon Ibrohimjon qizi</i>	
Soliq yuki – mamlakat soliq soliq tizimining asosiy mezonidir	97
<i>Suyunov Otabek Shuxrat o'g'li</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish va takomillashtirish yo'llari	101
<i>Ibodova Sarvinoz Sayfilloyevna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida hospital pedagogika fanini o'qitishning dolzarb masalalari va uning uslubiy ta'minoti	106
<i>Inogamova Dilfuza Rahmatullaevna</i>	

Chizma geometriya va kompyuter grafikasi: an'anaviy fan va zamonaviy texnologiyaning uyg'unlashuvi .	111
Raximov A. M., Tairova N. S., Sabirova D. U., Xasanova S. T., Tashpulatov R. X.	
Геймификация в обучении английскому языку на начальном этапе обучения	114
Курбанова Назира Низомиддиновна	
Talabalarda tanqidiy va evristik fikrlashni shakllantirishda raqamli texnologiyalarning o'rni	117
Adjiev Nayrullo Nazrulloevich	
Konstruktiv yondashuv asosida tabiiy fanlar (science)ni o'qitish metodikasi.....	122
Amirullayeva Barno Abdulhaqovna	
Kimyo o'qitishda o'quvchilarning ijodiy faoliyatini shakllantirishning tajriba-sinov natijalari.....	126
Artiqov Maqsud Bahodirovich, Babanazarova Ayzada Omirbaevna	
Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarni bilingvist sifatida shakllantirishda til o'rganish ko'nikmalari va kompetentsiyalarining rivojlanishi	131
Axmadjonova Gulira'no Muxtorjon qizi	
Talabalarning ijtimoiy kompetensiyalarini shakllantirishda kooperativ ta'limning metodik yondashuvlari	135
Botiraliyeva Gulobar Mahamadismoil qizi	
Talabalarni intellektual faoliyatga tayyorlashda ijtimoiy sherikchilikning pedagogik va metodik asoslari	139
Dilbarjonov Avazbek Ravshanbek o'g'li	
Teacher-Centered and Child-Centered Methods in Early Childhood Education: Insights From Finland and Uzbekistan	143
Djaparova Gulnoza	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida "Metodik mahorat kuni" va "Metodik mahorat soati"ni tashkil etish	150
Do'stov Davron Zulhaydarovich	
Theoretical, Methodological, and Practical Factors of Differentiated Education	155
Ergash Shonazarovich Khasanov	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning intellektual qobiliyatini rivojlantirishda kognitiv yondoshuv	160
Gulbahor Xamidova	
Mustaqil ta'lim – mustahkam bilim.....	164
Halima Shukurova Sunatullayevna	
Integrating Google Classroom and Project-Based Learning for Enhanced Synchronous and Asynchronous Education.....	168
Inomkhojaeva Shodiyakhon Abdukodirkhoja qizi	
O'quvchilarning innovatsion fikrlash ko'nikmalarini takomillashtirishning nazariy asoslari.....	174
Mamadaliyev Axadjon G'aniboyevich	
Hududiy rivojlanishda innovatsion yondashuvlarni strategik boshqaruvga integratsiya qilish yo'llari.....	177
Mo'minov Fazliddin Xusniddin o'g'li	
O'rta yoshdagi ayollarda harakat faoliyatini rivojlantirishda milliy o'yinlarning pedagogik ahamiyati	184
Mustafoev Sherali	
Pedagogical and Psychological Foundations of Developing Higher-Order Thinking Skills in Students.....	188
Nasimova Zarina Isomiddin kizi	
Pedagogik ijodkorlikning kasbiy professionallikda namoyon bo'lish xususiyatlari.....	193
Numonova Dildor Umurzoqovna	
Ko'zi oqiz boshlang'ich sinf o'quvchilarining kommunikativ kompetentsiyasini o'rganishning nazariy asoslari	196
Qarshiboyev Asliddin	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim-tarbiya jarayonini tashkil etish masalalari.....	200
Qilichova Marxabo Xudayqulovna	
The Transformation of Existential Thought in British Literature: Iris Murdoch's Philosophical Humanism and the Reinterpretation of Freedom	204
Rahmonqulova Zarnigor Nasimjon qizi	
Sportchilarning elektron platformalardan foydalanishning metodik tahlili	209
Saydullayev Zafar Erkinovich	
Adabiy ta'limda estetik tarbiya	216
Sharipov Elmurod Sa'dulla o'g'li	
O'qituvchi-trenerning ko'p qirrali kasbiy-pedagogik funksiyalari	220
Sulaymonov Jaxongir Solijonovich	
Uzluksiz kasbiy rivojlanishda art-pedagogikaning o'qituvchilar hissiy farovonligiga ta'siri	223
Suvanova Kamola Raimqul qizi	

Raqamlashtirish muhitida umumta'lim maktablarida ta'lim sifatini oshirish	226
<i>Xamidova Komila Maxmudovna</i>	
Oliy ta'limda kvest texnologiyasi yordamida fizika fanining murakkab tushunchalarini o'zlashtirish samaradorligini oshirish metodikasi.....	231
<i>Yo'ichiyev Shaxriyor Xusanovich, O'rinboyeva Kumushoy Sultonbek qizi</i>	
Совершенствование профессиональных компетенций будущих инженеров на основе интегративного подхода	235
<i>Умарова Гулчехра Абитовна</i>	
Kichik maktab yoshidagi o'quvchilarning aqliy qobiliyatining psixologik xususiyatlari	238
<i>Alanazarova Sholpan Artikbaevna, Artiqbaeva Miyassar Jumanazarovna</i>	
Biologiya ta'limida innovatsion metodlarni joriy etishda ta'lim menejmentining roli	241
<i>Allayorova Maloxat Normaxmat qizi</i>	
Integrating Innovative Technologies for the Enhancement of Speech and Communication Skills Among Learners With Intellectual Disabilities in Uzbekistan: Pedagogical Approaches and Developmental Outcomes	244
<i>Donisheva Gulruy Akhrorkulovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini o'quvchilar o'qish savodxonligini rivojlantirishga metodik jihatdan tayyorlash	247
<i>Doniyarov Mavlonbek Arabovich</i>	
Kimyoviy birikmalarda bog'lar sonini hisoblashning yangi matematik usullari	252
<i>Ergashev Vahob Ergashevich</i>	
Boshlang'ich sinf o'qituvchilarining mantiqiy tafakkurini rivojlantirish pedagogik muammo sifatida	257
<i>G'aniyeva Maftuna Abduaziz qizi</i>	
Pedagogika oliy o'quv yurtlarida steam fanlarini raqamli texnologiyalar asosida o'qitishning metodik asoslari	261
<i>Jamolova Sitara Muzaffar qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining matematik tafakkurini rivojlantirishda didaktik o'yinlar va interaktiv metodlardan foydalanish samaradorligi	264
<i>Mamadiyrov Jamol</i>	
Zamonaviy ta'lim jarayonida talabalar mustaqil faoliyatini rivojlantirishda pedagogik yondashuvlar	268
<i>Mamayusupova Nafisa Abdulatifovna</i>	
Para yengil atletikachilarda nayza uloqtirish texnikasini takomillashtirish uslubiyati	271
<i>Qiyomova Shohsanam Yarash qizi</i>	
Difficulties in Enhancing Communicativeness of Pre-Service English Teachers	275
<i>Kurbonova Maftuna Fakhriddinovna, Mirzayeva Gulshan Azamatovna</i>	
Principles of Teaching Basic Foreign Language Skills (EFL)	278
<i>Samandarova Gulsara Ismatilloevna</i>	
O'quvchilarning innovatsion ta'lim muhitida tayanch kompetensiyalarini shakllantirishning dolzarbligi	282
<i>Toshpulatova Farida Radjabovna</i>	
Корпоративная культура педагогов и внутренняя стабильность ДОО	286
<i>Буранова Шохноза Абдуразаковна</i>	
Развивать личностные качества учащихся на уроках географии	290
<i>Шадиева Нигора Шариповна</i>	
Raqamli texnologiyalar yordamida oliy ta'lim sifatini oshirishda innovatsion yondashuvlar	295
<i>Baytileuova Gulnaz Quralbay qizi</i>	
Yangi avlod pedagoglarini tayyorlash: kompetensiyalar va qadriyatlarining roli	298
<i>Ro'ziboyeva Ma'mura Abdunabiyevna</i>	
Astronomiya fanini o'qitishda integrativ yondashuvdan foydalanib o'qitishning ta'lim tizimidagi o'rni	301
<i>Barakayeva Sarvinoz To'liqunovna</i>	
Alohida e'tiborga muhtoj bolalar bilan ishlashda yangi pedagogik texnologiyalarni qo'llash	305
<i>Usmonov Salohiddin Dushan o'g'li, Namozova Sevinch Asqar qizi</i>	
Ma'naviy-axloqiy sifatlarni tarbiyalashda pedagogik qadriyatlarining ustuvorligi	310
<i>Jumayeva Gulnara Tursunpulatovna</i>	
Talabalarni maktabgacha ta'lim tashkilotlarini maqsadli boshqarishga tayyorlashning nazariy asoslari	314
<i>Mahmudova Zulfiya Xomitovna</i>	
Pedagogical Methodology Improve Students' Professional Mobility in Acquisition of Specialty	319
<i>Khidirova Muhabbat Murodillayevna</i>	

Boshlang'ich sinf ona tili darslarida pedagogik texnologiyalardan foydalanish	322
Ismoilova Surmaxon Amonovna, Yusupova Mohinur	
Qoraqalpoqlarning dehqonchilik marosimlari	326
Orinboyeva Go'zal Polatovna	
The Complexity of Training Teaching Staff for Work in Public Schools Organized in Medical Stations in Uzbekistan.....	330
Inogamova Dilfuza Rakhmatullaevna	
Boshlang'ich ta'lim texnologiya fanini o'qitishda STEM yondashuvi orqali o'quvchilarda mustaqil va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish.....	335
Jabbarova Zuhra Omondullayevna	
Eshitishda nuqsoni mavjud bolalarni nutqini shakllantirish metodikasi	338
Z. N. Mamarajabova	
5–7-sinf qizlarida raqamli texnologiyalar ta'sirida tarbiya jarayonining o'ziga xosliklari.....	341
Abdurazzoqova Marg'uba Muxammad qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda emotsional intellektni rivojlantirish diagnostikasi: metodlar va natijalar ..	345
Abduxamidova Dilorom Abdumuminovna	
PISA topshiriqlari asosida o'quvchilarda tadqiqotchilik ko'nikmalarini shakllantirish	349
Axunjanova Shirmonoy Isroiljonovna	
Bo'lajak surdotarjimonlar uchun faoliyat turlarini tanlashda ko'maklashish	354
Dehqanova Muborakxon G'iyosiddinovna	
Mustaqil ta'limni tashkillashtirishda tarjimadan foydalanish jarayonlari	357
Erkayev Elmirza Temirovich	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy faoliyat samaradorligini oshirishda kreativ va tanqidiy fikrlash kompetensiyalarining o'rni.....	361
Jumayeva Muxlisa Shokir qizi	
Tasks, Exercises, and Activities in the English Classroom: Differences, Similarities, and Effective Use	366
Qodirov Olim Odilovich	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda kommunikativ kompetentlikni rivojlantirish masalalari	372
Safarova Mohichehra Xonzafarovna	
Malaka oshirish tizimida boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tabiiy-ilmiy savodxonligini rivojlantirish masalalari.....	376
Saidova Dilnoza Maripovna	
O'zbekiston va Yaponiya dzyudo trenerlarining mashg'ulot jarayonlarini qiyosiy tahlili.....	380
Sharipov Xabibullo Abduqahhorovich	
"Kompyuter lingvistikasi"ning rivojlanish tendensiyasi.....	386
Xusanboyeva Muxlisa Ikrojon qizi	
Педагогические технологии стратегического развития взаимного сотрудничества организаций дошкольного образования и родителей.....	392
Тухлиев Муслимбек Шерзод угли	
Oliy ta'limda inklyuziv ta'lim tizimini joriy etish muammolari	397
Dilbar Nurkeldiyeva	
Ixtisoslashtirilgan ta'lim muasasalarida tarbiyaning o'rni.....	401
Laylo Sharopovna Nurmuxamedova	
Intellektida kamchiligi bo'lgan bolalarning ijtimoiylashuvida muloqotning shakllanish xususiyatlari	405
Shahnoza Amirsaidova	
Aqli zaif bolalarga ta'lim jarayonida o'yin faoliyatini shakllantirishning ahamiyati.....	409
Ziyodullayeva E'zoza Ne'matjonovna	
Pedagogik texnologiyalar metodlarini tanlash va qo'llashning umumiy mezonlari	412
Abdullayeva Komila Tursunovna	
Didaktik o'yinlar vositasida 2-sinf o'quvchilarida bog'lanishli nutq ko'nikmalarini shakllantirishning pedagogik imkoniyatlari	416
Askarova Gulayim Arislan qizi	
Yugurib kelib uzunlikka sakrovchilarda tezkorlikni samarali va jadal rivojlantirishni ilmiy asoslash.....	420
Avazov Shukrullo Ibatovich, Nuraliyeva O'g'iloy Shomurotovna, Mustafayev Ismoil Nuralio'g'li	
Boshlang'ich sinflarda kreativ ta'limning o'ziga xos xususiyatlari va zaruriyati.....	425
Axmedova Mastura Jamoliddinovna	
Imkoniyati cheklangan o'quvchilarda tabiatshunoslik kompetensiyasini shakllantirishning pedagogik shart-sharoitlari	430
Azizova Dilnora	

Bo'lajak shifokorlarda tibbiy – deontologik kompetensiyalarni shakllanishida tibbiy amaliyotning ahamiyati.....	435
Babadjanova Gulchexra Baxtiyarovna	
Bolaning aqliy rivojlanishini yoritadigan ko'rsatkichlar	440
Bozorboyev Javlon Davlatali o'g'li	
Bo'lajak oligofrenopedagoglarning kasbiy-metodik kompetensiyalarini rivojlantirish xususiyatlari.....	445
Daminova Maftuna Asqarali qizi	
Kreativ pedagogika fani va mantiqiy fikrlash kompetentligi orasidagi bog'liqlik.....	449
Diyora Egamberdiyeva	
Oilani mustahkamlovchi va ajralishiga olib keluvchi omillar	454
Haqberdiyev Jamoliddin Abdug'affor o'g'li	
Quality Management as a Functional and Attributive Characteristic of Modern Management.....	458
Jabbarbergenova Bibimaryam Amangeldievna	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining ijodiy faoliyatini rivojlantirishda pedagogik va psixologik jarayonlar	464
Mamedova Maxfuza Erkinovna	
Huquqiy ong va madaniyatni shakllantirishda yuridik ta'limning roli: tahlil va takliflar	470
Mansurova Zilola Akromxonovna	
Pedagogik ta'limda klaster yondashuvi: O'zbekiston va jahon tajribasi	474
Nafisa Tokhirova Dilshod qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy kompetentligini rivojlantirishning nazariy-pedagogik asoslari: zamonaviy yondashuvlar va innovatsion imkoniyatlarning integratsiyasi asosida shakllanish jarayoni.....	478
Norqulov Lutfullo Mamarajabovich	
Montessori metodikasi va undagi bolalar sensomotorikasini rivojlantirishga doir tajribalar tahlili	484
Parmonova Laylo Iloxomovna	
Molekulyar fizikani modellashtirish orqali o'qitish metodikasini takomillashtirish.....	488
Q. U. Tog'ayeva	
Milliy tarbiyada raqamli vositalardan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari	493
Qo'shnazarova Nozima Maxmutjon qizi	
Learning Intercultural Communication Through Social Media: the Approach of Modern Students	498
Raxmonqulova Feruza Akmal qizi	
Aqliy rivojlanishda muammolari bor maktab o'quvchilarida geometrik tushunchalarni shakllantirishning nazariy asoslar.....	502
Shodiyeva Navbaxor Xabibulla qizi	
Logopedning kasbiy faoliyatida deontologiya va kompetentlikning roli va ahamiyati	506
Temurova Gulchexra Xudoyqulovna, Isomitdinova Shaxinabonu Zavqiddin qizi	
STEAM ta'limida lego konstruktlorlarining o'rni va ahamiyati.....	511
Toshpulatova Farida Radjabovna	
Diagnostikasi va reabilitatsiya qilishda eshitishda nuqsoni bo'lgan bola va ularning ota-onalari bilan bog'liq muammolar.....	514
Toshpulova Nodira Sultonmurod qizi	
Talabalarni maktabgacha ta'lim tashkiloti va ota-onalar hamkorligi o'rtasidagi o'zaro munosabat shakllari.....	518
Turdiqulova Luiza Zayniddinovna	
O'zbekistonda ESG tamoyillarining ta'limga integratsiyasi: yutuqlar, muammolar va istiqbollari	522
Tursunova Shahzoda Baxromovna	
Maktabgacha yoshdagi aqli zaif bolalarning fazoviy tasavvurlarini shakllantirish	526
Xamidova Muyassar Polsaidovna	
Mustaqil ta'limni tashkil etishning asosiy didaktik prinsiplari.....	530
Yuldashev Shukrullo	
Комплексная методика развития и обучения юных футболистов	536
Ортиков Умиджон Худойбердиевич	
Особенности деятельности детей с нарушением зрения	544
Юсупова Назира	
Integration of Music and Language: Creative Approaches to Teaching English to Music Students	548
Akbarova Moxichexra	

Ingliz tilida yozuv malakalarini takomillashtirishda baholash metodikasi.....	553
<i>Alimardonova Malika Botir qizi</i>	
Yosh kurashchilarni jismoniy va aqliy rivojlantirishda basketbol o'yinining ahamiyati	560
<i>Haqnazarov Qurbon Qo'shayevich</i>	
Voleybol murabbiylarining innovatsion fikrlash qobiliyatini shakllantirish usullari	566
<i>Haqqulov Akbar Abdiraupovich</i>	
Sociolinguistic Competence and Intercultural Communicative Competence: Intertwining Concepts and Practical Implications	571
<i>Kuchmurodova Gulnora Khatamovna</i>	
Ilk qadam davlat dasturida steam ta'lim elementlaridan foydalanish imkoniyati	575
<i>Nazarova Aziza Sohib qizi</i>	
Kasbiy rivojlanish jarayonida rahbar shaxsiy sifatlarini rivojlantirishning zamonaviy yo'nalishlari.....	579
<i>Roziqova Nazokat Alisher qizi</i>	
Deontologik yondashuvning nazariy-pedagogik asoslari va uning ta'lim tizimidagi ahamiyati	583
<i>Tashpulatova Nodira Olimjon qizi</i>	
Kasbiy-pedagogik tayyorgarlikda fanlararo integratsiya asosida boshlang'ich ta'lim yo'nalishi o'qituvchilarining metodik salohiyatini oshirish yo'llari.....	586
<i>Xashimova Aziza Alisherovna</i>	
Природа и механизм действия биологических иммуностимуляторов на организм животных	590
<i>Койилова Мехринисо Джураевна</i>	
Badiiy asarlar ustida ishlash jarayonida boshlang'ich sinf o'quvchilarining emotsional intellektini shakllantirish mezonlari	594
<i>Jamalova Kamola Shahobiddinovna</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning tanqidiy fikrlashini rivojlantirish asosida fizika o'qitish metodikasini takomillashtirish	600
<i>Musurmonova Shaxnoza Dilshod qizi</i>	
Futbolchilarda texnik tayyorgarlikni takomillashtirishning ilmiy-metodik asoslari.....	606
<i>Babayev Anvarjon Axmedovich</i>	

BO'LAJAK OLIGOFRENOPEDEAGOLARNING KASBIY-METODIK KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH XUSUSIYATLARI

Daminova Maftuna Asqarali qizi

O'zbekiston Milliy pedagogika universiteti,
Oligofrenopedagogika kafedrası v/b dotsenti, PhD

Annotatsiya: Maqolada bo'lajak oligofrenopedagoglarning kasbiy-metodik tayyorgarligi hamda kasbiy-metodik kompetensiyalarini rivojlantirish masalalari yoritilgan. Kasbiy-metodik kompetensiya bo'yicha olimlarning qarashlari tahlil qilingan. Shu asosda, hozirgi davrda bo'lajak oligofrenopedagoglarning kasbiy-metodik tayyorgarligini ta'minlash pedagogik jihatdan muhim ahamiyat kasb etayotgani ilmiy asosda bayon etilgan.

Kalit so'zlar: oligofrenopedagog, kompetensiya, ijodiy tafakkur, kasbiy-metodik, idrok, integratsiya.

Abstract: The article examines the issues of professional and methodological training and the development of professional and methodological competencies of future oligophrenopedagogues. The views of scholars on the essence of professional and methodological competence are analyzed. On this basis, it is argued that the pedagogical importance of ensuring the professional and methodological training of future oligophrenopedagogues is significantly increasing.

Key words: oligophrenopedagogue, competence, creative thinking, professional and methodological, perception, integration.

Аннотация: В статье рассмотрены вопросы профессионально-методической подготовки и развития профессионально-методических компетенций будущих олигофренопедагогов. Проанализированы взгляды ученых на сущность профессионально-методической компетенции. На этой основе обосновано, что в настоящее время педагогическое значение обеспечения профессионально-методической подготовки будущих олигофренопедагогов значительно возрастает.

Ключевые слова: олигофренопедагог, компетентность, творческое мышление, профессионально-методический, восприятие, интеграция.

KIRISH

Zamonaviy jamiyat oldida turgan eng dolzarb vazifalardan biri – inson kapitalini rivojlantirish, har tomonlama rivojlangan, sog'lom va barkamol, ichki va tashqi mehnat bozorida raqobatbardosh kadrlarning yangi avlodini tarbiyalashdan iborat. Mazkur vazifani muvaffaqiyatli bajarishda pirovard maqsadi yuqori darajadagi kasbiy tayyorgarlikka ega bo'lgan, ijodiy tafakkuri rivojlangan, o'zini mustaqil va erkin his qiladigan yetuk shaxslarni kamol toptirishga yo'naltirilgan zamonaviy ta'lim tizimini barpo etish masalasi hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi.

"Ta'lim to'g'risida"gi Qonunga muvofiq, uzluksiz ta'limning amaldagi yana bir muhim turi – oliy ta'lim sohasida ham zamonaviy bilim va yuksak ma'naviy-axloqiy fazilatlariga ega, mustaqil fikrlaydigan yuqori malakali kadrlar tayyorlash sifatini yangi bosqichga ko'tarish masalalariga katta ahamiyat berilgan. Bu borada O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF–5847-sonli¹ Farmoni bilan tasdiqlangan sohani rivojlantirishning strategik maqsadlari aniq belgilab berilgan. Ular qatorida inson kapitalini mehnat bozori talablari asosida rivojlantirish, xalqaro standartlarga muvofiq yuqori malakali, kreativ va tizimli fikrlaydigan, mustaqil qaror qabul qila oladigan kadrlar tayyorlash, ularning intellektual qobiliyatlarini namoyon etishi va ma'naviy barkamol shaxs sifatida shakllanishi uchun zarur shart-sharoitlar yaratish kabi masalalar alohida o'rin tutadi.

¹ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF–5847-sonli Farmon: <https://lex.uz/docs/-4545884>

Konsepsiyada, shuningdek, gumanitar va pedagogik yo'nalishlarda kadrlar tayyorlash sifatiga e'tiborni kuchaytirish, pedagogik ta'lim yo'nalishlari va mutaxassisliklari bo'yicha o'quv reja va dasturlarni ilg'or xorijiy tajriba asosida qayta ko'rib chiqish va takomillashtirish, mazkur yo'nalishlarda tahsil olayotgan talabalarda ta'lim jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo'llash ko'nikmalarini shakllantirish, pedagogik ta'lim infratuzilmasini yaxshilash tadbirlarini amalga oshirish nazarda tutilgan. Oliy ta'limda inklyuziv jarayonlarni rivojlantirish, imkoniyati cheklangan talabalarga ko'rsatiladigan ta'lim xizmatlari turlarini ko'paytirish va sifatini yaxshilash, ularning ijtimoiy moslashuvi uchun keng sharoitlar yaratish kabilar ham mazkur tadbirlar jumlasidandir.

Bo'lajak oligofrenopedagoglarning pedagog sifatida o'z zimmalariga yuklanadigan vazifalarini bajarishdan iborat bo'lgan ijtimoiy buyurtmani amalga oshirishga yo'naltirilgan kasbiy-metodik tayyorgarlik jarayoni real ta'lim amaliyoti ehtiyojlari, muayyan ta'lim makonida ta'lim xizmatlari hajmi va xilma-xilligini ko'paytirish borasida ko'rilayotgan chora-tadbirlar dinamikasi hamda pedagogik ta'lim mazmunini zamonaviy asosda yangilashga yo'naltirilgan islohotlar ta'siri ostida shakllanadi va amalga oshadi. Yuqorida ko'rsatib berilganidek, jamiyatimizda inklyuziv ta'limning jadal sur'atlarda rivojlanib borayotgani esa oligofrenopedagogning kasbiy-metodik faoliyati ahamiyatini yanada oshiradi.

Ma'lumki, o'qituvchining kasbiy-metodik tayyorgarligi umumiy pedagogikaning yetarli darajada o'rganib kelinayotgan masalalari qatoriga kiradi. Ayni paytda, tahlillar maxsus va inklyuziv ta'lim sharoitida olib borilishi taqozo etiladigan kasbiy faoliyatning bir qator o'ziga xosliklari tufayli oliy ta'lim sharoitida bo'lajak oligofrenopedagoglarning kasbiy-metodik tayyorgarligini ta'minlash masalasi pedagogika nazariyasi va amaliyotida hali to'liq ishlab chiqilmaganligi va hozirga qadar eng dolzarb muammolardan biri sifatida o'zining asoslangan yechimlarini kutayotganligini ko'rsatdi.

O'z navbatida, real ta'lim sharoitida to'laqonli kasbiy faoliyat yurita olishi uchun oligofrenopedagogdan alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarda shaxsni shakllantirish va rivojlanishdagi jismoniy yoki psixik nuqsonlarni korreksiyalash, ularning yoshi va mavjud imkoniyatlariga, qobiliyatlari va ehtiyojlariga mos holda bilimga oid qiziqishlari va qobiliyatlarini rivojlantirish, ijtimoiy tajriba orttirishlarini, jamiyatga moslashuvi va integratsiyalashuvini ta'minlash kabi muhim ta'lim-tarbiya ishlarini amalga oshirishga yo'naltirilgan qator maxsus texnologiyalarni amaliyotda qo'llay bilish talab etiladi. Bundan tashqari, maxsus pedagog bir nechta fan metodikalarini yaxshi o'zlashtirgan bo'lishi lozimligi ham oligofrenopedagog kasbiy faoliyatining alohida o'ziga xosliklari mavjudligidan dalolat beradi. Tabiiyki, maxsus pedagog kasbiy faoliyatining yuqorida qisman sanab o'tilgan serqirra jihatlaridan kelib chiqadigan o'ziga xos sifatleri bo'lajak oligofrenopedagoglarning kasbiy-metodik tayyorgarligini ta'minlash jarayonining mazmun-mohiyatini shakllantirish, mazkur jarayonni amalga oshirish yo'nalishlari va tamoyillarini ishlab chiqish asoslarini belgilashda muhim omil sifatida xizmat qiladi.

Oligofrenopedagog faoliyati o'zining serqirra va murakkab jihatleri hamda yuqori ijtimoiy ahamiyati bilan ko'plab boshqa kasblarga xos faoliyat turlaridan yaqqol ajralib turishi xorij hamda respublikamiz olimlarining maxsus pedagogika sohasidagi aksariyat tadqiqotlarida ham alohida ta'kidlab kelinadi. Shu bilan birga, bu boradagi izlanishlar ko'proq oligofrenopedagoglarning kasbiy tayyorgarligi masalasini o'rganishga yo'naltirilgan bo'lib, metodik tayyorgarlik borasidagi tadqiqotlar asosan ularning tor mutaxassis – surdo-, tiflo- va oligofrenopedagog hamda logoped sifatidagi faoliyatini qamrab olish bilan cheklangan.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Mohiyatan oligofrenopedagogning metodik faoliyat tajribasini shakllantirishga qaratilgan jarayondan iborat bo'lgan kasbiy-metodik tayyorgarlik masalasining turli jihatlarini o'rganishga bag'ishlangan bir qator tadqiqotlarda metodik tayyorgarlik tabiiy ravishda maxsus pedagog umumkasbiy tayyorgarligining muhim tarkibiy qismi sifatida qabul qilinadi. Bundan tashqari, ularda zamonaviy ta'lim tizimida qabul qilingan va xususan, R. G. Aslaevaning pedagogika oliy o'quv yurtida oligofrenopedagoglarni tayyorlashning ijtimoiy-kasbiy strategiyasini ishlab chiqishga qaratilgan izlanishlarida ham o'z aksini topgan mutaxassislarni tayyorlashga ularning kasbiy kompetentligini shakllantirish jarayoni sifatida qarash ilgari suriladi ^[1].

Mazkur nuqtai nazardan S.E. Gaydukevich tomonidan jismoniy va psixik rivojlanishida o'ziga xosliklari bo'lgan shaxslar ta'limini diversifikatsiyalash sharoitida oligofrenopedagogning metodik tayyorgarligi masalasining pedagogik muammo sifatidagi bir qator muhim qirralari ochib berilgan ^[2]. Tadqiqotchi metodik tayyorgarlikning pirovard natijasi sifatida shakllanadigan metodik kompetensiyalarni maxsus pedagogning quyidagi yettita asosiy mehnat funksiyalarini amalga oshirish bilan bevosita bog'lagan holda, oligofrenopedagogning metodik profilini ishlab chiqqan:

- ta'lim jarayonini tashkil qilish;
- tarbiya jarayonini tashkil qilish;
- shaxsni rivojlantiruvchi ta'lim muhitini yaratish;

- ta'lim jarayonini normativ va o'quv-metodik jihatdan ta'minlash;
- ilmiy-tadqiqot va innovatsion faoliyat olib borish;
- ta'lim maqsadlarida ijtimoiy hamkorlikni yo'lga qo'yish;
- o'z-o'zini shaxsiy-kasbiy rivojlantirish ^[4].

Xuddi shuningdek, L.A. Gladun tomonidan kompetensiyaviy yondashuv asosida olib borilgan oligofrenopedagogning metodik kompetentligini shakllantirishga bag'ishlangan tadqiqot ishlari doirasida ham metodik muammoni ajratish, vaziyatni tahlil qilish, metodik vazifalarni rejalashtirish va dasturlashtirish kabi metodik kompetentlikka oid harakatlar tizimi aniqlashtirilib, maxsus pedagogning metodik kompetentligiga uning metodik tayyorgarligi sifatida qaralishi qayd etilgan ^[5]. Ma'lumki, oliy pedagogik ta'lim sharoitida bo'lajak oligofrenopedagoglarni tayyorlash jarayoni pedagogik, tibbiy-biologik va psixologik bilim sohalarini o'zida uyg'unlashtirgan holda, fanlararo asosda amalga oshiriladi. Shundan kelib chiqqan holda, tadqiqotchining fikricha, mazkur jarayonning "pirovard natijasi" sifatida oligofrenopedagog sog'lik imkoniyatlari cheklangan shaxslarning alohida ta'lim ehtiyojlarini to'la tushuna bilishga tayyor bo'lishi, o'zining butun faoliyatini ta'lim oluvchilar rivojida turli xil o'ziga xosliklarni inobatga olgan holda ushbu ehtiyojlarni to'liq ro'yobga chiqarilishini ta'minlashga safarbar qilishi lozim. Maxsus pedagogning faoliyati barcha tutash soha mutaxassislari faoliyati mazmun-mohiyatini o'ziga singdirgan holda tashkil etilishi asosida ta'lim oluvchining shaxsini rivojlantirish va nuqsonlarini korreksiyalash jarayoni kompleks natija bilan yakunlanishi lozim ^[6].

N.Sh. Bekmuratov ham o'qituvchi-defektologning turli kompetensiyalari ichida metodik kompetensiyaga yetakchi o'rinlardan birini ajratgan. Tadqiqotchining fikriga ko'ra, o'qitish metodikasini yaxshi o'zlashtirgan, metodik tizimlarga nisbatan aniq munosabatini shakllantirgan hamda o'zining individual faoliyat uslubiga ega bo'lgan shaxsni kompetentli mutaxassis deb hisoblash mumkin. Sohadagi aksariyat tadqiqotlarda kompetensiya tayyorgarlik bilan teng qaralishidan kelib chiqqan holda, olim kasbiy kompetensiya kasbiy tayyorgarlikka teng bo'lishi lozim, degan xulosaga keladi ^[3].

Milliy korreksion pedagogikaning shakllanishi va rivojlanishiga katta hissa qo'shgan olim L.R. Mo'minova tadqiqotlarida ham metodik tayyorgarlikni takomillashtirish jarayoni bo'lajak oligofrenopedagogning kasbiy kompetensiyalarini shakllantirishning muhim omili sifatida qaraladi. Uning tadqiqot ishlarida yuqori darajadagi metodik tayyorgarlik oligofrenopedagogga o'z faoliyati doirasidagi har qanday o'zgarishlarga moslashish, o'qitishning turli xil usul va uslublaridan mohirona ishlata bilish, real ta'lim muhitida bilim, malaka va ko'nikmalarni qo'llashda an'anaviy va novatorlik yondashuvlaridan to'g'ri foydalana olish imkoniyatlarini berishi asoslab berilgan ^[7, 8].

Metodik kompetentlik tushunchasining maxsus pedagogikadagi ahamiyati I.M. Yakovleva tomonidan ham tadqiq qilingan. Mazkur kategoriyaning mohiyatiga olim o'zining uzluksiz ta'lim tizimida o'qituvchi-oligofrenopedagog kasbiy kompetentligini shakllantirishga bag'ishlangan tadqiqot ishida to'xtalib o'tgan ^[9].

Bo'lajak oligofrenopedagogga xos eng muhim kasbiy sifatlarni shakllantirishga yo'naltirilgan tadqiqotlarida L.A. Yastrebova zamonaviy oliy pedagogik ta'lim tizimida ushbu yo'nalishdagi mutaxassislarni tayyorlashning mazmuni, shakli va metodlarini ishlab chiqishda maxsus pedagogning malaka tavsiflari muhim hujjatlardan biri bo'lishi lozimligini ta'kidlab o'tgan. Maxsus pedagogning kasbiy faoliyati nafaqat alohida ta'lim ehtiyojlari mavjud bo'lgan bolaga ta'sir qilishning ratsional metodlarini izlab topish, balki pedagogik, tadqiqotchilik hamda boshqaruv funksiyalarini amalga oshirish bilan bog'liqligini qayd etgan holda olim oligofrenopedagog ilmiy va pedagogik tayyorgarlikdan tashqari chuqur metodik tayyorgarlikka ham ega bo'lishi zarurligiga alohida e'tibor qaratadi ^[10].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotda bo'lajak oligofrenopedagoglarning kasbiy-metodik kompetensiyalarini shakllantirish jarayonini o'rganishda ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish, mavjud nazariy konsepsiyalarni qiyosiy o'rganish va amaliy tajribalarni umumlashtirish asosiy usullar sifatida qo'llanildi. Ma'lumotlar manbalari sifatida milliy va xorijiy olimlarning ilmiy maqolalari, monografiyalari, normativ-huquqiy hujjatlar, davlat dasturlari va xalqaro tajriba materiallari tanlab olindi. Olingan ma'lumotlar mazmunan tasniflandi, ularning dolzarbligi va amaliy ahamiyati aniqlab berildi. Shuningdek, metodologik yondashuv sifatida tizimli tahlil va qiyosiy tahlil usullaridan foydalanildi, bu orqali pedagogik jarayonning tarkibiy qismlari, kasbiy-metodik tayyorgarlikning o'ziga xos xususiyatlari hamda ularni rivojlantirish yo'llari o'rganildi. Tadqiqotda mavjud konsepsiyalar, metodik qarashlar va tajribalar bir butun holda ko'rib chiqilib, ularning samaradorligi baholandi. Ma'lumotlarni tahlil qilish jarayonida ilmiy izchillik, mantiqiy ketma-ketlik va asoslanganlikka alohida e'tibor qaratildi. Shu orqali tadqiqot maqsadiga erishish uchun zarur ilmiy asoslar shakllantirildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Shu tariqa, ta'lim tizimi va uning o'ziga xos tarmoqlaridan biri sifatida maxsus pedagogika sohasini tartibga soladigan amaldagi qonunchilik hujjatlarini o'rganish hamda bo'lajak oligofrenopedagogning kasbiy va kasbiy-metodik faoliyatini tadqiq qilishga bag'ishlangan ilmiy adabiyotlarni qisqacha tahlildan o'tkazish asosida quyidagilarni xulosa qilish mumkin. Oligofrenopedagogning kasbiy faoliyatini uning shakllari, vositalari va uslublarining xilma-xilligi, ta'lim jarayoni ishtirokchilari o'rtasidagi o'zaro munosabatlarning murakkabligi, mazkur jarayondagi inson faolligi ko'rinishlarining serqirraligi jihatidan eng sarmazmun faoliyat turlaridan biri sifatida baholash mumkin. Mazkur faoliyat va u bilan qamrab olingan kasbiy vazifalar alohida ijtimoiy ahamiyati bilan oddiy o'qituvchining an'anaviy faoliyati doirasidan kengroq ko'lamda namoyon bo'ladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'z navbatida, umumkasbiy faoliyatning eng muhim tarkibiy qismlaridan biri sifatida kasbiy-metodik faoliyat maxsus pedagog faoliyatining o'zagini tashkil qiladi. Shu tufayli ham, oliy ta'lim sharoitida bo'lajak oligofrenopedagoglarning kasbiy-metodik tayyorgarligini ta'minlash masalasi maxsus pedagogikaning an'anaviy dolzarb masalalaridan biri bo'lib kelgan ^[11].

Ayni paytda, mamlakatimizda zamonaviy ta'lim tizimini barpo etish, xususan, maxsus ta'limning yangi qiyofasini shakllantirish borasida amalga oshirilayotgan islohotlar maxsus pedagogning bilimi, malakasi va ko'nikmasiga qo'yiladigan talablarni yanada kuchaytirmoqda. Ayniqsa, uzluksiz ta'lim tizimida inklyuziv ta'lim muhitini yaratish yo'lidagi keng ko'lamli amaliy ishlar natijasida pedagogik sharoitning tubdan o'zgarishi, sog'lom hamda turli darajadagi alohida ta'lim ehtiyojlari mavjud bo'lgan bolalardagi xilma-xillikni boricha qabul qilish zaruriyatini yanada kuchayishi tabiiy ravishda oligofrenopedagog faoliyatida yangi jihatlar ochilishiga olib kelmoqda.

O'z navbatida, bularning barchasi bo'lajak oligofrenopedagoglarning kasbiy-metodik tayyorgarligini ta'minlash masalasining ijtimoiy-pedagogik ahamiyatini yanada oshiradi. Mustaqil pedagogik jarayon sifatida kasbiy-metodik tayyorgarlik tashkil qiladigan o'ziga xos tizimning bir-biri bilan o'zaro doimiy ta'sirda bo'ladigan va chambarchas bog'liq elementlari, uning muayyan funksional va strukturaviy ko'rsatkichlarini qayta ko'rib chiqishni taqozo qiladi. Bunday tayyorgarlik natijasida shakllantirilishi lozim bo'lgan maxsus pedagogning kompetensiyalari tarkibi va darajalarini zamonaviy talablar asosida yangilash zaruriyatini yuzaga keltiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi PF-5847-sonli Farmoni bilan tasdiqlangan "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi" [Elektron resurs]. URL: <http://www.lex.uz/docs/4545884>.
2. Aslaeva R.G. Professionalnaya podgotovka studentov, budущих defektologov v pedagogicheskom vuze: rezultaty issledovaniya: Monografiya / R.G. Aslaeva. – Ijevsk: UdGU, 2010. – 85 s.
3. Gaydukevich S.E. Metodicheskaya podgotovka uchitelya-defektologa k rabote v usloviyax inklyuzivnogo obrazovaniya // Inklyuzivnoe obrazovanie: napravleniya, problemy, resheniya (IV vypusk): mater. nauch.-prakt. konf., g. Bels, 19-oktyabrya 2018 g. / Belskiy gosudarstvennyy universitet im. A. Russo. – Bels, 2018. – S. 27–32.
4. Bekmuratov N.Sh. Nauchno-metodicheskie osnovy razvitiya vysshego defektologicheskogo obrazovaniya v Uzbekistane. Monografiya. – T.: TGPU, 2009. – 189 s.
5. Gaydukevich S.E. Fenomen metodicheskoy podgotovki uchitelya-defektologa v usloviyax diversifikatsii lis s osobennostyami psixofizicheskogo razvitiya // Vesti BDPU. Seriya 1. – 2020. – № 4. – S. 33–37.
6. Gladun L.A. Formirovanie metodicheskix kompetensiy u budущих spetsialnyx pedagogov: Avtoref. diss. kand. ped. nauk. – M., 2011. – 26 s.
7. Gladun L.A. Osobennosti metodicheskoy kompetentnosti i kompetensiy spetsialnogo pedagoga // Vestnik Kostromskogo gosudarstvennogo universiteta; seriya Pedagogika, psixologiya, sotsiokinetika. – 2018. – № 1. – S. 168–172.
8. Muminova L.R. Teoreticheskie osnovy korrektsionno-pedagogicheskoy raboty po preodoleniyu rechevogo nedorazvitiya u detey doshkolnogo vozrasta: Avtoref. dis. ... d-ra ped. nauk. – Tashkent: TGPU im. Nizami, 1992. – 39 s.
9. Muminova L.R., Bekmuratov N.Sh. Faktory, okazывayushchie vliyaniye na protsess stanovleniya professionalnoy kompetensii studentov-defektologov // Sbornik nauchno-metodicheskix statey: Lichnostno-orientirovannoe obucheniye i vospitanie na sovremennom etape (soderzhanie, formy, metody). – Tashkent, 2006. – Chast 5.
10. Yakovleva I.M. Formirovanie professionalnoy kompetentnosti uchitelya-oligofrenopedagoga v sisteme nepreryvnogo pedagogicheskogo obrazovaniya: Avtoref. dis. ... d-ra ped. nauk. – M., 2010. – 45 s.
11. Yastrebova L.A. Formirovanie professionalno znachimyx kachestv budущих pedagogov-defektologov: Avtoref. diss. kand. ped. nauk. – Stavropol, 2008. – 21 s.
12. Daminova M.A. Maktabgacha ta'lim tizimida maxsus o'qituvchilarning kasbiy-metodik kompetentligining ahamiyati // Maktabgacha va boshlang'ich ta'limning dolzarb masalalari: muammolar, yechimlar va rivojlanish istiqbollari. Xalqaro ilmiy-amaliy anjuman materiallari. – Farg'ona: Farg'ona davlat universiteti, 18-noyabr 2022-yil.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2025. №10

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.